

ЗМІСТ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ

THE CONTENT OF STRICT PARTY CRIMINAL PROCEDURE EVIDENCE

Вапнярчук В.В.,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу
Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Стаття присвячена дослідженню кримінально-процесуального доказування, й зокрема зовнішнього прояву пізнавальної та обґрунтовальної діяльності суб'єкта доказування, тобто його об'єктивної сторони. Проаналізовано такі ознаки об'єктивної сторони кримінально-процесуального доказування, як діяння, суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок. Висловлена думка щодо необхідності введення в кримінальний процес інституту крайньої необхідності та запропоновані умови його належного використання.

Ключові слова: кримінально-процесуальне доказування, об'єктивна сторона кримінально-процесуального доказування, діяння, наслідки, причинний зв'язок, крайня необхідність.

Статья посвящена исследованию уголовно-процессуального доказывания, и в частности внешнего проявления познавательной и обосновывающей деятельности субъекта доказывания, то есть его объективной стороны. Проанализированы такие признаки объективной стороны уголовно-процессуального доказывания, как деяние, общественно-опасные последствия, причинная связь. Высказана мысль о необходимости введения в уголовный процесс института крайней необходимости и предложены условия его надлежащего использования.

Ключевые слова: уголовно-процессуальное доказывание, объективная сторона уголовно-процессуального доказывания, деяние, последствия, причинная связь, крайняя необходимость.

The article is devoted to the study of criminal procedure of proof and, in particular, the external manifestation of cognitive and evidence justifying the activities of the subject that is its objective side. Such characteristics of the objective side of proof of criminal procedure as act socially dangerous consequences, causal relationship are analyzed. The need for a criminal trial in the institute of emergency and proposed conditions for its proper use is suggested.

Key words: criminal procedure proof, objective side of proof of criminal procedure, act, consequences, causal link, urgent need.

Актуальність статті. Виходячи із розуміння автора статті щодо доцільності виділення в межах структури категорії кримінально-процесуального доказування таких його складових, як об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона і суб'єкт, в даній публікації докладно досліджуються особливості зовнішнього прояву доказування – його об'єктивної сторони. Викладено авторське бачення щодо його основних характерних ознак та запропоновано не зовсім традиційні підходи щодо розуміння та вирішення окремих спірних питань.

Постановка проблеми. Превалювання в українській процесуальній доктрині підходу до розуміння змісту доказування як єдності збирання, перевірки (дослідження) і оцінки доказів набуло закостенілого безальтернативного наукового характеру. На думку автора статті, такий традиційний підхід потребує перегляду.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є дослідження особливостей зовнішнього прояву кримінально-процесуального доказування, визначення і систематизація єдиних вимог щодо його здійснення.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка поведінка людини (у тому числі й кримінально-процесуальне доказування) представляє собою єдність свідомо-вольових і дієво-енергетичних процесів, суб'єктивного і об'єктивного, внутрішнього і зовнішнього. З однієї сторони, думки і почуття людини знаходять свій прояв в її конкретних діях; а з іншої – на підставі цих дій є можливість визначити справжні наміри людини. Відді-

лити в реальній поведінці її внутрішні характеристики від зовнішніх неможливо. Однак в пізнавальних цілях, в науці кримінального процесу (а не тільки кримінального права, де це вже має місце), вважаємо, за доцільне виділяти як суб'єктивну (про суб'єктивну сторону докладніше див.: [1, с. 217-223]), так і об'єктивну сторону кримінально-процесуального доказування.

Категорія «об'єктивної сторони» є найбільш науково дослідженою в кримінальному праві. Так, під об'єктивною стороною складу злочину науковці розуміють сукупність зовнішніх ознак вчиненого злочину [2, с. 7]. Однак, в науці кримінального права нема єдиного підходу щодо кількості та змісту таких ознак. Не вдаючись до аналізу різних позицій щодо цього питання (оскільки це виходить за рамки не лише нашого дослідження, а й взагалі науки кримінального процесу), зауважимо, що найбільш поширеною є думка, згідно з якою ознаками об'єктивної сторони складу злочину є діяння (дія або бездіяльність), суспільно небезпечні наслідки (певна шкода об'єкту), причинний зв'язок, спосіб, засоби, місце, час, обстановка вчинення злочину [2, с. 7].

Вважаємо, що розуміння сутності та змісту процесуального доказування (тобто не лише кримінального, а також і доказування в цивільних, господарських, адміністративних справах) повинно бути аналогічним. Об'єктивна сторона доказування – це сукупність її зовнішніх ознак або відображення в об'єктивному світі пізнавальної та обґрунтовальної діяльності суб'єкта доказування (про розуміння сутності кримінально-про-

цесуального доказування як пізнавальної та обґрунтованої діяльності див.: [3, с. 193-201]).

В українській кримінально-процесуальній доктрині доказування традиційно розуміється лише як діяльність по збиранню, перевірці (дослідженню) та оцінці доказів. З цього приводу, на наш погляд, варто зауважити наступне:

- по-перше, не потрібно плутати зміст доказування та його етапи, стадії. Як в кримінальному праві виділяють зміст об'єктивної сторони складу злочину та стадії його вчинення, так, на нашу думку, і в кримінальному процесі доцільно виділяти зміст об'єктивної сторони доказування та етапи (стадії, елементи) його здійснення;

- по-друге, вважаємо, що суб'єктивна сторона доказування (зокрема, правова позиція суб'єкта доказування по відстоюванню власного інтересу) може відображатися в об'єктивному світі як в процесуальній діяльності (активний прояв правової позиції), так і в процесуальній бездіяльності суб'єкта (пасивний прояв правової позиції, який зустрічається не часто).

Для характеристики цих двох зовнішніх форм прояву поведінки людини (суб'єкта доказування) – діяльності та бездіяльності, – в юридичній науці використовується такий узагальнюючий термін як «діяння». Однак, є очевидним, що не будь-яке діяння утворює об'єктивну сторону доказування. Для цього воно повинно володіти певними характеристиками загальними і для діяльності, і для бездіяльності. На нашу думку, до таких слід віднести: процесуальну (а загалом і суспільну) значущість та свідомо-вольовий характер.

Процесуальна значущість діяння визначається важливістю діяння для досягнення мети доказування та вирішення завдань кримінального судочинства.

Свідомо-вольовий характер діяння ж припускає фактичне регулювання поведінки й відсутність зовнішніх перепон для вибору особою того чи іншого варіанту поведінки. Визнання свідомо-вольового характеру ознакою діяння обумовлює низку важливих практичних рішень.

1. Не може розглядатися як діяння в кримінально-процесуальному сенсі (а в рамках теми нашого дослідження – в доказовому, тобто не є доказуванням) поведінка, яка здійснюється поза контролем свідомості, наприклад отримання доказової інформації в результаті застосування гіпнозу, рефлексорні дії чи інстинктивні реакції тощо. Так само не може розглядатися з позицій вчення про елементи кримінально-процесуального доказування поведінка неосудних осіб, які через наявність в них того чи іншого психічного розладу не усвідомлюють характер своїх дій чи бездіяльності. В останньому випадку відсутня не лише характерна ознака об'єктивної сторони доказування, а також і його суб'єкт (що свідчить про тісний системний зв'язок всіх елементів доказування).

2. Не може визнаватися діянням поведінка, яка здійснюється поза контролем волі, під впливом непереборної сили. Ця сила може заключатися у впливі сил природи, технічних засобів, хворобливих станів і процесів, у примусі зі сторони інших осіб (як суб'єктів, так і не суб'єктів кримінального процесу) тощо.

Більш докладніше хотілося б зупинитись на питанні щодо характеру примусу, який може мати місце у кримінальному провадженні (зокрема, при формуванні доказової основи або більш звичніше для процесуаліс-

тів – під час збирання чи перевірки доказів), та прослідкувати можливі наслідки його застосування під час кримінально-процесуального доказування. Адже не всякий примус є таким, що виключає контроль волі особою. Так, відповідно до положення п. 2 ч. 2 ст. 87 КПК, тільки докази, які отримані внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження, повинні бути визнані недопустимими.

Таким чином, можемо констатувати, що чинне кримінально-процесуальне законодавство не приписує безальтернативно вважати одержані в результаті застосування примусу докази незаконними (а в сенсі доказового права недопустимими). Таким, відповідно до процитованої вище статті КПК, може бути лише непереборний як фізичний, так і психічний примус. Якщо ж доказування (як формування доказової бази, так і її дослідження) буде вчинено під впливом переборного фізичного чи психічного примусу, то вирішення питання про допустимість отриманих результатів, на наш погляд, повинно вирішуватися аналогічно й щодо притягнення до кримінальної відповідальності, тобто відповідно до положень про крайню необхідність, коли такий примус може бути визнаний виправданим.

Для кращого розуміння висловленого бачення та з'ясування таких можливих варіантів доцільно проаналізувати сутність вказаних різновидів примусу й можливі випадки, підстави та умови застосування крайньої необхідності в кримінальному процесі (на нашу думку, цей інститут повинен бути введений у кримінальний процес, зокрема при здійсненні кримінально-процесуального доказування).

Під фізичним примусом визнається вплив на тілесну недоторканність та свободу особи, який може полягати у заподіянні тілесних ушкоджень, завданні ударів, нанесенні побоїв іншій особі, застосуванні до неї інших насильницьких дій, що завдають фізичного болю або призводять до втрати можливості керувати своїми вчинками (катування, обмеження можливостей людського організму (дихати, спати, сидіти, ходити), введення наркотичних препаратів, незаконне позбавлення волі тощо).

Психічним примусом визнається або (а) погроза застосування до особи чи її близьких фізичного насильства (погроза позбавити життя, заподіяти тілесні ушкодження, викрасти особу чи позбавити її волі, вплинути на особу за допомогою гіпнозу), або (б) погроза заподіяння шкоди іншим правоохоронюваним інтересам (погроза знищити або пошкодити майно, розголосити відомості, що ганьблять особу або її близьких).

Непереборний примус, який, як ми зазначили вище, виключає можливість визнання доказів допустимими, має місце за наявності двох ознак: а) вимушеність поведінки особи, щодо якої застосовується насильство, тобто наявність такого стану, коли внаслідок застосування насильства, особа не здатна керувати своїми вчинками, тому вимушена підкоритися вимогам того, хто застосовує насильство; б) обмеженість її фізичних функцій вимогою певної поведінки з боку того, хто застосовує насильство.

Однак, тут варто зауважити, що визнання непереборного примусу обставиною, яка свідчить про необхідність визнання доказу не допустимим, не виключає

відповідальності особи, яка застосувала такий примус. В цьому випадку докази, які були отримані під таким примусом матимуть силу при розгляді питання щодо притягнення винних у застосуванні примусу осіб до кримінальної відповідальності.

Переборний примус не позбавляє можливості особи, до якої він застосовується, керувати своїми діями, за ним залишається свобода вибору певного варіанта поведінки, а тому, на нашу думку, такий примус не завжди повинен вважатися обставиною, що виключає можливість визнання отриманого доказового результату допустимим. Вважаємо, що вирішення цього питання повинно вирішуватися за правилами крайньої необхідності.

Що ж стосується можливості введення в кримінальний процес, і зокрема в доказове право крайньої необхідності, то з метою висловлення конкретних пропозицій доцільно розглянути особливості цього інституту, які докладно розроблені в науці кримінального права, і які можуть бути використані в кримінальному процесі (надалі при викладенні матеріалу і внесенні пропозицій щодо крайньої необхідності за основу ми взяли розуміння цього інституту Ю. В. Бауліним [2, с. 142-147]).

Виходячи із загальноприйнятого визначення поняття крайньої необхідності в кримінальному праві, можна запропонувати наступне розуміння цієї категорії в кримінальному процесі. Крайня необхідність – це правомірне заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам з метою відвернення завдання шкоди більш важливим правоохоронюваним інтересам, якщо вона в даній обстановці не могла бути усунута іншими засобами і якщо заподіяна шкода є рівнозначною або менш значною, ніж шкода відвернена.

Стан крайньої необхідності виникає за наявності відповідної підстави, яка характеризується двома ознаками: 1) небезпекою, що безпосередньо загрожує правоохоронюваним інтересам особи, суспільства або держави; 2) обстановкою, яка не дає можливості усунути цю небезпеку іншими засобами, крім заподіяння шкоди таким же правоохоронюваним інтересам. Наявності однієї лише небезпеки ще недостатньо для виникнення стану крайньої необхідності. Цей стан тому і визнається станом крайньої необхідності, що викликається даною обстановкою, за якої особа вимушена удатися до заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, як до останнього засобу усунення небезпеки, що загрожує.

Перша ознака підстави крайньої необхідності – це наявність небезпеки втрати чи неохоронюваності доказової інформації, що може бути викликана різноманітними джерелами. Таким джерелом може бути правомірне або неправомірне діяльність людини, (наприклад, відмова від дачі показань чи надання інших доказів певним суб'єктом, щодо якого є достовірні відомості про те, що він є носієм доказової інформації, яка сприятиме розкриттю злочину, відверненню можливості продовження злочинної діяльності та уникненню кримінальної відповідальності винної у його скоєнні особи). Небезпеку для кримінально-процесуального доказування можуть становити й стихійні сили природи (повені, обвали, зсуви, зливи тощо), в результаті яких може бути втрачена доказова інформація. Така небезпека повинна бути здатною спричинити значну істотну шкоду охоронюваним законом правам та інтересам особи (наприклад, її життю, здоров'ю, тілесній недоторканності,

особистій свободі, майновим, житловим, політичним та іншим охоронюваним законом правам тощо) чи правоохоронюваним суспільним або державним інтересам (наприклад, інтересам правосуддя, суспільства тощо). Вона повинна бути й такою, що здатна негайно заподіяти шкоду правоохоронюваним інтересам. Якщо така небезпека ще не виникла, або, навпаки, вже, наприклад, реалізувалася в заподіяній шкоді, то це виключає стан крайньої необхідності.

Другою ознакою підстави крайньої необхідності є відсутність у конкретної особи у даній обстановці реальної можливості усунути загрожуючу небезпеку іншими засобами, ніж заподіянням шкоди правоохоронюваним інтересам. Якщо ж в обстановці, що склалася, у особи були засоби усунення небезпеки, не пов'язані із необхідністю заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам (наприклад, була можливість отримати доказову інформацію іншими способами без застосування примусу), то це означає, що особа не перебувала в стані крайньої необхідності, а отже, і не мала права на заподіяння шкоди.

Правомірним є заподіяння шкоди в стані крайньої необхідності, якщо вона є *ствірною небезпекою*, що загрожує: фактично заподіяна шкода повинна бути рівнозначною або менш значною, ніж потенційна шкода від загрожуючої небезпеки. Порівняльна ціннісна оцінка в кожному випадку залежить від конкретних обставин кримінального провадження. За однорідності відверненої і заподіяної шкоди їх порівняння труднощів не викликає (наприклад, за ступенем порушення права на особисту недоторканість, коли певний доказ здобутий з порушенням цього права під впливом переборного примусу, однак він дає можливість звільнити особу з під варті чи можливого призначення покарання у вигляді позбавлення волі). У випадку ж зіставлення якісно неоднорідних видів шкоди критеріями виступає ієрархія цінностей, передбачена ч. 2 ст. 3 Конституції України, де найвищою соціальною цінністю в Україні визнаються людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека.

Варто зауважити, що чинний КПК України, по суті передбачає визначені вище ознаки підстави можливого застосування крайньої необхідності під час провадження негласних слідчих (розшукових) дій. Адже, відповідно до ч.2 ст. 246 КПК, ці дії можуть бути проведені виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів та якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб.

Підсумовуючи викладене у цій частині, варто зауважити, що діяння як складовий елемент об'єктивної сторони кримінально-процесуального доказування, завжди представляє собою зовнішньо виражений, конкретний акт процесуально-значущої та свідомо-вольової дії чи бездіяльності суб'єкта.

Наука давно і одностайно визнає формами діяння дію та бездіяльність. Не вдаючись до аналізу різних точок зору щодо розуміння цих категорій, вважаємо, що ключовою властивістю «дії», відмінної від бездіяльності, є така її риса як активність. Отже, на наш погляд, дію, як одну з форм діяння – елемента об'єктивної сторони кримінально-процесуального доказування, можна визначити як акт поведінки суб'єкта доказування, сутність якого заключається в активному впливі на його хід.

Що ж стосується бездіяльності, то варто зазначити, що вона ніколи не розглядалася вченими-процесуалістами як можливий спосіб доказування в кримінальних провадженнях. Однак вважаємо, що в такій сфері людської діяльності як кримінально-процесуальне доказування, де досить тісні соціальні зв'язки, взаємодія між людьми, де має місце поєднання прав одних і обов'язків інших осіб та їх докладне регламентування, бездіяльність як форма прояву поведінки суб'єкта доказування має місце і також повинна бути предметом наукових досліджень.

Тут важливо зауважити, що бездіяльність у кримінально-процесуальному доказуванні це не просто відсутність рухів тіла чи стан фізичного спокою, а форма зовнішнього прояву поведінки суб'єкта доказування, відособлений в часі й просторі процесуально значущий акт поведінки. За своїми психофізичними і соціальними характеристиками бездіяльність не відрізняється від активних дій. Як і діяльність, вона представляє собою опосередковану свідомістю реакцію суб'єкта доказування на ті чи інші зовнішні подразники, спрямовуючи свої вольові намагання (коли присутній вибір діяти чи не діяти) на те, щоб не вчиняти певні дії.

Оскільки бездіяльність немає зовнішніх проявів, то досить важко визначити її хронологічні межі. З цього приводу, на наш погляд, можна взяти до уваги думки вчених-фахівців в галузі кримінального права, які визначають момент початку бездіяльності, як способу скоєння злочину [4, с. 92]). Враховуючи напрацювання в цій галузі права, можна запропонувати наступне розуміння початку бездіяльності в кримінально-процесуальному доказуванні. Вона розпочинається тоді, коли в сукупності присутні: а) обов'язок або право певного суб'єкта доказування виконати процесуальну дію; б) його можливість вчинити її за даних умов; в) невиконання ним необхідної дії. Відповідно, відпадіння хоча б однієї з цих умов означає і припинення бездіяльності.

Прикладом пасивного доказування суб'єкта (або бездіяльності), що сприяє досягненню мети доказування суб'єкта може бути наступна ситуація. Підозрюваний (а пізніше обвинувачений) у скоєнні умисного вбивства К. (реально винний) – обрав бездіяльність (зокрема, замовчування перед слідчим і судом про місцезнаходження знаряддя злочину (речового доказу), яке б свідчило про скоєння саме ним злочину) основою своєї правової позиції захисту, а відповідно і об'єктивної сторони свого доказування. Він мав на це право згідно зі ст. 63 Конституції України, положення якої йому було роз'яснено слідчим та судом. Всі інші зібрані стороною обвинувачення докази були непрямыми, які прямо не вказували на те, що саме К. скоїв злочин і що до його скоєння не могли бути причетні інші особи. Відповідно ж до змісту такої загальної засади кримінального провадження як презумпції невинуватості про тлумачення всіх сумнівів на користь обвинуваченого, суд прийняв рішення про виправдання К. Виправдальна модель у свідомості суду в даному випадку створена недостатністю обвинувальних доказів, обвинувачення не змогло достовірно змодельовати вчинення злочину саме К. в силу об'єктивних причин (зокрема, невідомості місця знаходження речового доказу та недостатності інших доказів, які підтверджували б його вину). Отже доказування суб'єкта (К.) існувало і в цьому випадку, його мета (ухилення від кримінальної відповідальності) –

досягнута (правда, на шкоду меті правосуддя) в результаті пасивної бездіяльності. Як бачимо, в даній ситуації мають місце всі вказані вище три умови існування бездіяльності: а) в обвинуваченого було право повідомити про знаходження речового доказу; б) він мав реальну можливість використати це право; в) однак не скористався цим правом і не дав відповідні показання.

Крім процесуальної діяльності або/та бездіяльності до змісту об'єктивної сторони доказування суб'єкта, на наш погляд, також входять правові наслідки та причинний зв'язок.

Правові наслідки. Будь-яке діяння, що має прояв у зовнішньому світі, призводить до настання певних наслідків. У тому числі й кримінально-процесуальне доказування. Саме за характером, обсягом, ступенем вираження наслідків багато в чому визначається зміст ключової ознаки доказування – його процесуальної значущості. Більш того, на нашу думку, наслідки кримінально-процесуального доказування завжди носять соціальний характер (зв'язані зі зміною соціальних зв'язків між людьми) і, таким чином, є змінами в об'єкті кримінально-процесуального доказування, під яким, на наш погляд, слід розуміти певну сукупність суспільних відносин, на які спрямовано кримінально-процесуальне доказування.

Тут слід зауважити, що на відміну від розробок науки кримінального права (які в свою чергу ґрунтуються на кримінальному законодавстві), де наслідки злочину є одним із факультативних елементів об'єктивної сторони матеріального складу злочину, (а по усіченим складам взагалі можуть бути відсутні), в кримінальному процесі наслідки кримінально-процесуального доказування, на нашу думку, є обов'язковим елементом об'єктивної сторони доказування у всіх без винятку провадженнях, для всіх без винятку суб'єктів доказування. Форми прояву наслідків кримінально-процесуального доказування можуть бути різними для різних його суб'єктів: як негативними, так і позитивними. Способи закріплення ж вказаних наслідків чітко визначені кримінально-процесуальним законодавством. Такими є їх формулювання в певних рішеннях уповноважених на те суб'єктів та процесуальне оформлення у відповідних кримінально-процесуальних документах (в постанові, вирокі, ухвалі тощо).

На підставі викладеного можна дати наступне визначення правових наслідків кримінально-процесуального доказування – це правові зміни соціального характеру відносно правової позиції суб'єкта доказування (й, зокрема, результату, до якого він прагне), які настають в результаті здійснення кожного кримінального провадження й знаходять своє закріплення у відповідних процесуальних рішеннях.

Причинний зв'язок у кримінально-процесуальному доказуванні – це взаємозв'язок між процесуальним діянням суб'єкта доказування (дією або бездіяльністю) і правовим наслідком, що настав в його результаті. Дослідження питання про причинний зв'язок потребує звернення до детермінізму, як до філософського вчення про загальну причинну зумовленість явищ природи, суспільства й мислення. Відповідно до цього вчення, причинний зв'язок, як один із різновидів детермінуального зв'язку – це таке відношення між явищами, за якого одне чи декілька взаємодіючих явищ (причин) породжує інше (наслідок).

Реальний світ складається з детермінацій його зв'язками. Будь-яка подія, з одного боку, є результатом дії факторів, які їй передують, а з іншого – призводить до цілої низки взаємозв'язаних змін в навколишньому світі, іншими словами умова може стати причиною, а причина умовою. У цьому зв'язку важливим завданням суб'єкта доказування при оцінці значущості його здійснення є: а) обмеження наслідків доказування тільки тими, які є елементами його складу; б) обмеження кола факторів, які викликають даний наслідок, лише поведінкою суб'єктів доказування; в) характеристика зв'язку між діями суб'єкта доказування і наслідками, як причинно-наслідкового.

Інші ознаки об'єктивної сторони кримінально-процесуального доказування. Іншими ознаками об'єктивної сторони кримінально-процесуального доказування, на наш погляд, є: місце, час, обстановка, спосіб і засоби його здійснення. Встановлення цих

ознак є обов'язковим компонентом вирішення питання про значущість здійсненого доказування в кримінальних провадженнях, і зокрема про допустимість отриманих в його процесі результатів.

Висновки, зроблені за результатами дослідження. Підхід до розуміння змісту доказування як єдності збирання, перевірки (дослідження) і оцінки доказів, на думку автора, потребує перегляду. Цілком правомірним є виділення в межах структури категорії кримінально-процесуального доказування таких його складових як об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона і суб'єкт. Об'єктивна сторона як зовнішній прояв пізнавальної та обґрунтовальної діяльності суб'єкта доказування характеризується такими ознаками як діяння, суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок, спосіб, засоби, місце, час, обстановка вчинення злочину, кожна з яких потребує докладного дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вапнярчук В. В. Суб'єктивна сторона кримінально-процесуального доказування / В. В. Вапнярчук // Вісн. Акад. прав. наук: зб. наук. пр. / редкол.: В. Я. Тацій та ін. – Х. : Право, 2012. – № 1. – С. 217–223.
2. Кримінальний кодекс України: наук.-практ. коментар / Ю. В. Бяулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К. : Концерн «Вид. Дім «Ін Юре», 2003. – 1196 с.
3. Вапнярчук В. В. Поняття кримінально-процесуального доказування / В. В. Вапнярчук // Вісн. Акад. прав. наук: зб. наук. пр. / редкол.: В. Я. Тацій та ін. – Х. : Право, 2011. – № 4 (67). – С. 193–201.
4. Кудрявцев В. Н. Объективная сторона преступления / В. Н. Кудрявцев. – М. : Госюриздат, 1960. – 244 с.

УДК 343.123.6

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАННЯ

SOME PROBLEMS OF CRIMINAL PROCEEDINGS IN THE FORM OF PRIVATE PROSECUTION

Гловюк І.В.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

Статтю присвячено дослідженню актуальних проблем провадження у формі приватного обвинувачення за новим КПК України. Виявлено прогалини та колізії у регламентації провадження у формі приватного обвинувачення. Сформульовано пропозиції щодо удосконалення провадження у формі приватного обвинувачення.

Ключові слова: потерпілий, приватне обвинувачення, заява, прокурор, доказування.

Статья посвящена исследованию актуальных проблем производства в форме частного обвинения по новому УПК Украины. Выявлены пробелы и коллизии в регламентации производства в форме частного обвинения. Сформулированы предложения по совершенствованию производства в форме частного обвинения.

Ключевые слова: потерпевший, частное обвинение, заявление, прокурор, доказывание.

The article covers the study of the problems of criminal proceedings in the form of private prosecution by the new Code of criminal proceedings of Ukraine. The gaps and conflicts in the regulation of criminal proceedings in the form of private prosecution are identified. The proposition on the improvement of criminal proceedings in the form of private prosecution has been stated.

Key words: victim, private prosecution, affirmation, prosecutor, proof.

Постановка проблеми. Розширення меж дії принципу диспозитивності у новому КПК торкнулося у тому числі і провадження у формі приватного обвинувачення. У новому КПК у ст. 477 до кримінальних правопорушень, провадження щодо яких здійснюється у формі приватного обвинувачення, віднесено велику кількість складів злочинів, у тому числі і тих, де публічний елемент у початку кримінального провадження не є зайвим (наприклад, умисне середньої

тяжкості тілесне ушкодження без обтяжуючих обставин, незаконне проведення дослідів над людиною без обтяжуючих обставин, зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин, незаконне позбавлення волі або викрадення людини без обтяжуючих обставин). Однак порядок провадження у формі приватного обвинувачення у КПК детально не регламентовано, у зв'язку із чим